

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 37.022:002Ющук(045)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13988559>

Підручникотворення: І. П. Ющук

Фізеші Октавія Йосипівна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової, дошкільної освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет, вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Україна, 89600, <https://orcid.org/0000-0003-0423-3154>

Фенцик Оксана Миколаївна

кандидат педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет, вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Україна, 89600, <https://orcid.org/0000-0002-0207-5255>

Прийнято: 15.09.2024 | Опубліковано: 29.09.2024

***Анотація.** У статті проаналізовано особливості підручникотворення на сучасному етапі розвитку освіти, зацентовано увагу на необхідності створення інноваційних підручників з української мови, що відповідають низці критеріїв. Обґрунтовано необхідність вивчення особливостей підручникотворення Івана Ющука, яку вважаємо важливою складовою дослідження української мовної освіти. Методи дослідження статті включають аналіз сучасних вимог до підручників української мови, які окреслені*

в Державному стандарті і модельних навчальних програмах. У роботі застосовано порівняльний метод для оцінки підручників на відповідність критеріям, зокрема системності, науковості та мотиваційного компоненту. Крім того, використано метод експертного огляду та аналізу підручників І. Ющука для вивчення їх новаторських аспектів і дидактичних переваг.

Підкреслено, що попри значний внесок Івана Ющука в розвиток української лінгводидактики, його новаторські підходи залишаються недостатньо дослідженими сучасними науковцями, а унікальність і глибина педагогічної спадщини науковця у контексті підручникотворення потребують належного поцінування й актуалізації.

На основі аналізу підручників української мови виокремлені інноваційні підходи до підручникотворення: використання індуктивного методу, активне залучення учнів до процесу навчання через співпрацю з текстом і діалог з автором, що створює атмосферу партнерства, багатогранність вправ, що містять творчі завдання, проблемно-пошукові ситуації, впровадження елементів міжпредметних зв'язків, увага до культурно-освітнього компонента через національно-патріотичні тексти, що формують любов до української мови та культури. Констатовано, що підґрунтям новаторства І. Ющука є глибоке розуміння природи української мови, що зумовлює здатність науковця поєднувати традиційні підходи з інноваційними методиками, а також відрізняє підручники науковця науковою достовірністю, методичною продуманістю, системністю й вмотивованістю до взаємодії. Презентовано роботи науковця, які розкривають новаторські підходи до формування змісту підручників української мови і які вміщені на персональному сайті І. П. Ющука.

Ключові слова: історія педагогіки, українська мова, педагогічна спадщина, новаторство, партнерська взаємодія, диференціація, вимоги до підручників української мови.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

The Textbook Creation: I. P. Yushchuk

Fizeshi Oktaviia Yosypivna

Doctor of Pedagogic Sciences, Professor, Professor, Department of Preschool, Primary Education Pedagogy and Educational Management, Mukachevo State University, 26 Uzhhorodska St., Mukachevo, Ukraine, 89600, <https://orcid.org/0000-0003-0423-3154>

Fentszyk Oksana Mykolayivna

Candidate of Sciences (Pedagogy), Assistant Professor, Vice-chair, Department of Preschool, Primary Education Pedagogy and Educational Management, Mukachevo State University, 26 Uzhhorodska St., Mukachevo, Ukraine, 89600, <https://orcid.org/0000-0002-0207-5255>

Abstract. *The article analyzes the features of textbook creation in the current stage of educational development, emphasizing the need for innovative Ukrainian language textbooks that meet a range of criteria. The necessity of studying the specific approaches to textbook creation by Ivan Yushchuk is substantiated, as it is considered a key aspect in researching Ukrainian language education. The research methods of the article include the analysis of contemporary requirements for Ukrainian language textbooks, as outlined in the State Standard and model educational programs. A comparative method is used to evaluate textbooks based on criteria such as systematization, scientific accuracy, and motivational components. Additionally, an expert review and analysis of I. Yushchuk's textbooks were employed to explore their innovative aspects and didactic advantages.*

It is emphasized that despite Ivan Yushchuk's significant contributions to the development of Ukrainian linguodidactics, his innovative approaches remain under-

researched by contemporary scholars, and the uniqueness and depth of his pedagogical legacy in the context of textbook creation require proper recognition and revitalization.

Based on the analysis of Ukrainian language textbooks, the innovative approaches to textbook creation are identified: the use of the inductive method, active student involvement through collaboration with texts and dialogue with the author, which fosters an atmosphere of partnership, a variety of exercises that include creative tasks and problem-solving situations, the integration of interdisciplinary elements, and attention to the cultural-educational component through national-patriotic texts that nurture a love for the Ukrainian language and culture. It is noted that the foundation of I. Yushchuk's innovation lies in his profound understanding of the nature of the Ukrainian language, which enables him to combine traditional approaches with innovative methodologies, making his textbooks distinguished by their scientific accuracy, methodical clarity, systematic approach, and engagement in interaction.

The works of the scholar that reveal his innovative approaches to the content of Ukrainian language textbooks and are available on I. Yushchuk's personal website are presented.

Keywords: *history of pedagogy, Ukrainian language, pedagogical heritage, innovation, partnership interaction, differentiation, Ukrainian language textbook requirements.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями (Вступ). Підручники з української мови для закладів загальної середньої освіти є ключовим інструментом для формування мовної грамотності Їх значущість полягає не лише у передачі знань, але й у сприянні розвитку мовленнєвої компетентності, загального інтелектуального розвитку та культурної ідентичності здобувачів освіти. Проте

суспільство все частіше порушує питання якості підручників, зокрема щодо відповідності сучасним освітнім стандартам та потребам учнів. Також часто обговорюється проблема невідповідності змісту підручників реальним викликам недостатньої адаптації матеріалів до індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Вивчення особливостей підручникотворення Івана Ющука є важливою складовою дослідження української мовної освіти. І. Ющук, як один із провідних авторів підручників з української мови, розробив основи методичних підходів, які мають значний вплив на формування мовної культури багатьох поколінь здобувачів освіти. У його підручниках спостерігаємо новаторський підхід до викладання граматики, лексики та морфології, що викликає потребу в систематизації й класифікації. Вивчення специфіки підручників Івана Пилиповича Ющука дозволяє зрозуміти особливості й вплив мовно-педагогічних стратегій на засвоєння навчального матеріалу учнями, зокрема у контексті сучасних освітніх вимог. Проте, попри значний внесок Івана Ющука в розвиток української лінгводидактики, його новаторські підходи залишаються недостатньо дослідженими сучасними науковцями, а унікальність і глибина педагогічної спадщини науковця у контексті підручникотворення потребують належного поцінування й актуалізації.

Отже, актуальність дослідження зумовлена підвищеними вимогами до підручників української мови, необхідністю вдосконалення навчальних матеріалів для вивчення української мови, а також адаптації підручників до вимог сучасної освітньої системи, орієнтованої на індивідуальні потреби учнів. Зазначимо, що презентоване дослідження ми здійснювали у контексті дослідження особливостей підручникотворення за І. Ющуком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Огляд літератури).

Аналіз підручникотворення в Україні дозволяє виокремити напрями науково-педагогічних досліджень, що пов'язані як із самим процесом створення підручників, так і з необхідністю забезпечити вимоги до якості змісту підручників. Українські педагоги та науковці мають значний досвід дослідження різних аспектів розроблення підручників української мови. У роботах, присвячених підручникам, особливу увагу було приділено сучасним викликам у формуванні якісних і доступних навчальних матеріалів. Низка наукових досліджень зосереджують увагу на аналізі підручників на межі тисячоліть та актуальних тенденцій підручникотворення в Україні за останнє десятиліття. Варто підкреслити, що на кожному етапі розвитку підручникотворення в Україні змінювалися вимоги до підручників. Так, розроблення підручників, що відповідають викликам сучасності, зокрема враховують особливості «цифрових дітей» – дітей з новим типом мислення і бажанням перебувати у віртуальній реальності досліджено в праці С. Алексєєвої [1]. Дослідження педагогічної проблеми інтеграції знань у контексті компетентнісного підходу, зокрема співвідношення між інтегрованими знаннями і вміннями та компетентністю представлено у роботі Т. Засєкіної [2]. Необхідність розроблення електронних підручників як інноваційного засобу навчання, що використовує мультимедійні технології для представлення навчального матеріалу, інтерактивного діалогу учнів з інформаційною системою та моделювання різних явищ і процесів у контексті інформатизації освітнього процесу й на прикладі досвіду ЮНЕСКО вивчали Я. Кодлюк, І. Чекрій [3]. Автори підкреслюють двоєдину сутність підручника – як носія змісту освіти і засобу навчання [3, с. 47]. Дослідники М. Пригодій та Д. Кільдеров обґрунтовують відмінності між електронним підручником і електронною версією підручника. На думку науковців ці поняття не є тотожними. Також важливою є думка про необхідність врахування особливостей роботи молоді з текстом: перевага аудіо-візуального сприймання

інформації новим поколінням здобувачів освіти має бути врахована в розробленні підручників [4, с. 192]. З'ясовували критерії оцінювання дібраного ілюстрованого дидактичного матеріалу під час вибору підручника української мови та читання Н. Ростикус, Д. Кульчицька. Автори підкреслюють також значущість можливості вибору підручника, оскільки така процедура уможлиблює ефективну організації освітнього процесу [5]. Дослідниці Л. Лисогор, О. Павлик, Т. Харламова досліджують проблему неготовності педагогічних працівників до свідомого вибору навчальної книги, її обґрунтованої науково-методичної оцінки. У зв'язку з цим автори аналізують особливості науково-методичної оцінки якості сучасного підручника як показник професійної компетентності вчителя НУШ [6]. Науковці О. Кисла і В. Коваль актуалізують врахування при розробленні підручника нового покоління філософії Нової української школи, що прогнозує крім спрямованості підручника на виконання традиційних дидактичних функцій, мотивації до самостійної роботи: розвиток самостійної пізнавальної діяльності учнів у інформаційному просторі (забезпечення засобами для здійснення самостійної роботи учня – пояснення, алгоритми, пам'ятки, зразки виконання завдань, завдання для самоконтролю), розвиток пошуково-дослідницької практичної діяльності (основні етапи процесу навчання – від сприймання до застосування, від виконання найпростіших видів роботи до складніших, що носять пошуковий характер) [7].

Студіюванню особливостей підручникотворення педагогога-новатора І. Ющука присвячені окремі наукові розвідки. Так, у дисертації В. Вітюк зазначено, що І. Ющук досліджував теоретичні та практичні аспекти навчання правопису в учнів закладів загальної середньої освіти [8, с. 38]. Авторка також покликається на роботу І. Ющука з проблеми трипільської писемності, зокрема винаходу трипільцями письма і його поширення на Середземномор'ї й Греції, і

поверненні у зміненому вигляді на береги Дніпра [8, с. 132]. Науковця І. Ющука згадано серед дослідників, які вивчали питання засобів навчання, освітніх ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій [8, с. 218]. Актуалізуючи створення персональних сайтів учених із інформацією про особистість, науково-професійну діяльність, контакти, підручники та посібники, статті, мультимедійні презентації дослідників, В. Вітюк називає персональний сайт Сергія Омельчука та школу Івана Ющука [8, с. 221]. Дослідниця докладно аналізує підручник І. Ющука «Українська мова» [9] для здобувачів вищої освіти щодо питання унормування українського правопису. Авторка характеризує зміст, структуру розділів, сутність завдань для узагальнення й систематизації знань студентів, резюмуючи, що метамова підручника відповідає таким критеріям, як науковість, доступність, актуальність, чіткість та послідовність [8, с. 253]. Дослідниця також презентує окремі характеристики «Практикуму з правопису і граматики української мови» І. Ющука, зазначаючи, що для цього видання характерне оптимальне поєднання теоретичних положень і практичних завдань, що, на думку І. П. Ющука, «сприяє засвоєнню граматики української мови і вдосконаленню правописних навичок» [10, с. 4]. В. Вітюк звертає увагу на авторські пояснення І. Ющука у вступі, в якому наголошено недоцільність механічного заучування правил і важливість усвідомленого, аналітичного й критичного міркування. Правила треба зрозуміти, вдумливо аналізуючи приклади, і тоді вони легко запам'ятаються [10, с. 4]. Самостійну роботу учнів І. Ющук мотивував вправами з ключами, які сприяють розвитку уваги, зосередженості, орієнтації у правописних явищах, наполегливості у досягненні мети [6, с. 4].

С. Омельчук, аналізуючи дослідницький підхід до навчання морфології української мови, здійснив ґрунтовне дослідження лінгводидактичної концепції І. Ющука. Як відзначає науковець, І. Ющук зробив значний внесок у розвиток

методики викладання української мови. У своїх працях С. Омельчук аналізує підходи І. Ющука до викладання мовних норм та правил, зокрема, увагу надає системності у поданні мовного матеріалу та методам формування мовленнєвих компетентностей учнів. Важливим аспектом дослідження є також розгляд інноваційних методик І. Ющука, спрямованих на розвиток критичного мислення та активізацію мовленнєвої діяльності школярів через інтерактивні форми навчання. С. Омельчук підкреслює роль концепції І. Ющука у формуванні лінгвістичної свідомості учнів, що є важливим фактором для успішної інтеграції української мови в сучасне суспільство [11, с. 4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Аналіз наукової літератури свідчить, що проблема підручникотворення перебуває у фокусі наукового зацікавлення багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Проте, питання розроблення підручників з української мови потребує удокладнення. Вагомим є дослідження підручників І. П. Ющука, оскільки саме його методичне новаторство відкриває нові можливості для розроблення нового покоління підручників з української мови. Вважаємо необхідним дослідити аспекти, які І. Ющук вважав ключовими: партнерська взаємодія, пошукова діяльність, вмотивованість до самостійної роботи. Необхідно також представити педагогічну спадщину І. П. Ющука в контексті методичної підготовки вчителів української мови, що сприяє підвищенню готовності розробників підручників до підручникотворення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Окреслюємо такі цілі – обґрунтувати необхідність дослідження педагогічної спадщини І. П. Ющука в контексті підручникотворення для мовно-літературної освітньої галузі; презентувати роботи науковця, які розкривають новаторські підходи до формування змісту підручників української мови.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів (Результати дослідження).

Сучасний етап розвитку освіти диктує необхідність створення інноваційних підручників з української мови, які відповідають 14 критеріям, серед яких: відповідність змісту підручника Державному стандарту; відповідність змісту підручника очікуваним результатам, визначеним Типовою освітньою/навчальною програмою; системність, логічність та послідовність викладу навчальної інформації; науковість змісту; використання загальноприйнятої наукової термінології; здатність підручника залучати учнів до виконання самостійної освітньої діяльності; реалізація ціннісного компонента; мотивація навчальної діяльності; українознавче наповнення; доступність і зрозумілість текстів підручника; відповідність їх нормам літературної мови; забезпечення диференційованого підходу до навчання; реалізація інтегративного підходу; відповідність змістового наповнення підручника віковим особливостям учнівства; наявність ілюстративного матеріалу; недискримінаційний підхід до відбору змісту підручника [12]. Вимоги до підручників також окреслені у роботі «Огляд і розбір Держстандарту мовно-літературної освітньої галузі для класів із українською мовою навчання». Орієнтири для оцінювання результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі (українська мова, українська література, зарубіжна література (у перекладі українською мовою) для класів (груп) з українською мовою навчання) слугують також орієнтиром для розробників підручників [13]. Ще одним важливим путівником для розробника підручників є модельні навчальні програми з предмета, які навігують учителя на шляху до досягнення мети. Розробники підручників української мови мають право вибору модельних навчальних програм для 5-9 класів Нової української школи, що представлені на сайті Міністерства освіти і науки України і запроваджуються поетапно з 2022 року [14].

Перший в Україні конкурс підручників для загальної середньої школи був проведений Міністерством освіти і науки України у 2010 році з метою поліпшення якості підручників, розширення вибору навчальних матеріалів для закладів освіти й запровадження прозорого механізму відбору навчальних матеріалів. Такий конкурс став важливим кроком для вдосконалення системи освіти, адже автори підручників змагалися за право представити свої матеріали для використання у закладах освіти. Започаткування конкурсу вважають складовою освітньої реформи, спрямованої на оновлення навчальних програм та матеріалів для забезпечення сучасних вимог освітнього процесу.

Проаналізувавши сучасні вимоги до створення підручників української мови, варто звернутися до методичної спадщини Івана Пилиповича Ющука, яка зберігає свою актуальність і в контексті новітніх освітніх викликів. Його методичні рекомендації, випрацювані протягом десятиліть педагогічної діяльності, демонструють органічне поєднання фундаментальності та інноваційності, що є особливо цінним для сучасної лінгводидактики. І. Ющук є автором підручників з української мови для 5–10 класів, брав участь у конкурсах підручників, опублікував низку праць, що присвячені аналізу якості підручників з української мови.

Нами проаналізовані підручники з української мови І. Ющука [15; 16; 17] й виокремлено основні характеристики та особливості. Структура підручників відрізняються логікою опанування матеріалу від простого до складного, чітким розділенням на тематичні блоки, наявністю теоретичної та практичної частин у кожному розділі, системою повторення та узагальнення вивченого. Методичними перевагами запропонованих підручників вважаємо доступність пояснення складних правил, проілюстрованих прикладами з української літератури та фольклору, наявність різнорівневих вправ для закріплення матеріалу, що уможливлює індивідуалізацію й диференціацію освітнього

процесу, наявність значної кількості таблиць та схем забезпечує візуалізацію матеріалу й поліпшує запам'ятовування.

Виокремлені особливості подачі матеріалу: використання індуктивного методу (від прикладів до правил), що сприяє розвитку критичного й аналітичного мислення; увага до розвитку мовної компетентності здобувачів освіти через створення комунікативних ситуацій, що потребують практичного застосування знань, і відтак забезпечують зв'язок мовця з сучасними реаліями. Для системи вправ характерні різноманітність типів завдань, наявність творчих вправ і завдань на розвиток критичного мислення, усного та писемного мовлення наявність вправ для самоперевірки. Вважаємо, що вправи є практико-орієнтованими, що акцентують увагу на культурі мовлення.

При всій простоті й доступності викладу навчального матеріалу, збережено науковість змісту, системність підходу до вивчення мови й урахування вікових особливостей учнів.

Хочемо також звернути увагу на виховний аспект підручників: підбір текстів з національно-патріотичним змістом, що уможливлює формування мовної свідомості, виховання любові до української мови, розвиток загальної культури учнів.

Інноваційними елементами підручників виокремлено проблемний підхід до вивчення матеріалу, елементи пошукової діяльності, завдання для групової роботи, наявність міжпредметних зв'язків.

У підручниках І. П. Ющука особлива увага приділяється партнерській взаємодії між учнем та навчальним матеріалом. Автор майстерно заохочує до діалогу, створюючи ситуації, де учень може активно розмірковувати над завданнями та висловлювати власні думки. Підручники побудовані таким чином, що учень відчуває себе не просто споживачем інформації, а учасником освітнього процесу, співпрацюючи з текстом. І. Ющук виконує роль своєрідного

«провідника» сторінками підручника, де кожен розділ містить підказки, які допомагають учню зрозуміти матеріал глибше, а вправи спрямовані на відкриття закодованого змісту. Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення та взаємодії з навчальним матеріалом, створюючи атмосферу співробітництва між учнем і підручником.

Отже, виокремлено новаторство І. Ющука, підґрунтям якого є глибоке розуміння природи української мови, що зумовлює здатність науковця поєднувати традиційні підходи з інноваційними методиками, а також відрізняє підручники науковою достовірністю, методичною продуманістю, системністю й вмотивованістю до взаємодії.

Наведемо приклад вправи з підручника української мови для 10 класу І. Ющука, яка, на нашу думку є надзвичайно ефективною для розв'язання низки методичних завдань.

Завдання: Доберіть із дужок слова, які треба вставити в подані речення.

Речення запишіть. Вставлені слова випишіть підряд.

І. 1. Собаці пальця в рот не (ложи, клади). 2. З людьми завжди будь (людиною, чоловіком). 3. У договорах прагнуть (обумовити, зумовити) всі можливі ситуації. 4. Нема таких проблем, щоб їх не можна було (вирішити, розв'язати). 5. Коли темно, (включи, увімкни) світло.

ІІ. 1. Усе невідоме (здається, кажесться) величним. 2. Причина (обумовлює, зумовлює) наслідок. 3. Вареники — це ж найкраща (їда, їжа). 4. З ким не траплялися (інтересні, цікаві) пригоди? 5. На його обличчі розіллалась щаслива (посмішка, усмішка). 6. Як хто (відноситься, ставиться) до людей, таку й шану має. 7. При (тусклому, тьмяному) світлі не все й помітиш.

З других букв виписаних слів складеться: 1) слово, пропущене у вислові Л.Костенко: «...відкрити важче, ніж Америку»; 2) друга частина слова, не дописана у вислові А.-Е. Брема: «Головний ворог кохання – бай...» [17, с. 32].

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Новаторство автора І. П. Ющука полягає в кількох важливих аспектах. Перше – наявність інтеграції кількох видів діяльності: вправа поєднує лексичні та граматичні завдання з елементами загадок, що вимагає від учнів не лише правильно обирати слова, але й думати логічно, з'єднуючи букви для отримання ключових фраз. Це допомагає розвивати креативне мислення та мовну інтуїцію. Друге – присутність мотивувального елемента загадок: завдання з використанням висловів Ліни Костенко та Альфреда Брема додає цікавості та стимулює учнів шукати відповіді не лише для виконання вправи, але й для вирішення загадок, що спонукає до більшої активності й залучення до процесу навчання. Третє – диференціація відповідей: вправа дає учням можливість обирати між варіантами відповідей, що розвиває їхню здатність самостійно приймати рішення, аналізуючи контекст речення. Це сприяє глибшому засвоєнню правильного використання лексичних одиниць. Четверте – акцент на деталях мови: учні мають виділяти другі літери вставлених слів для складання ключових слів, що розвиває їхню уважність та здатність до аналізу мовного матеріалу. Таким чином, вправа не тільки формує граматичну та лексичну компетентність, але й сприяє розвитку когнітивних навичок, мотивації та критичного мислення, що робить її інноваційною для освітнього процесу.

Велику змістову цінність для розробників підручників з української мови має веб-сайт «Школа української мови Ющука». Це освітня платформа, створена на основі багаторічного досвіду мовознавця Івана Ющука, що пропонує широкий спектр ресурсів для вивчення української мови, включаючи правила граматики, морфології, орфографії та синтаксису. Для розробників підручників сайт стає джерелом методичних знахідок та нових підходів до викладання, таких як інтеграція елементів гри в освітній процес, індивідуалізація завдань, і, що важливо, – формування в учнів умінь і навичок працювати самостійно з навчальним матеріалом. Ресурси на сайті допомагають створювати підручники,

орієнтовані на розвиток комунікативної компетентності та формування гнучкого мовного мислення. Крім того, сайт акцентує увагу на багатьох аспектах української мови, які часто залишаються недостатньо представленими в сучасних підручниках, як-от проблеми правильного розбору слів за значущими частинами, що є важливим для глибокого засвоєння мовних норм.

Завдяки цій платформі, розробники підручників отримують доступ до ефективних інструментів навчання, що сприяють покращенню якості освітніх матеріалів та удосконаленню методики викладання української мови ...”[18].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, обґрунтовано актуальність дослідження педагогічної спадщини І. П. Ющука в контексті підручникотворення для мовно-літературної освітньої галузі, що полягає у новаторстві Івана Ющука. На основі аналізу підручників української мови виокремлені інноваційні підходи до підручникотворення: використання індуктивного методу, активну залучення учнів до процесу навчання через співпрацю з текстом і діалог з автором, що створює атмосферу партнерства, багатогранність вправ, що містять творчі завдання, проблемно-пошукові ситуації, впровадження елементів міжпредметних зв’язків, увага до культурно-освітнього компонента через національно-патріотичні тексти, що формують любов до української мови та культури. Презентовано роботи науковця, які розкривають новаторські підходи до формування змісту підручників української мови і які вміщені на персональному сайті І. П. Ющука. Перспективними розвідками вважаємо аналіз методичних порад для вчителя, які залишив новатор-мовознавець І. П. Ющук.

Список використаних джерел

1. Алексеева С. Дидактичні ідеї підручникотворення в умовах інформатизації освіти. *Проблеми сучасного підручника*, 2021. № 27. С. 6–14.

2. Засекіна Т. Інтеграція знань засобами навчальної книги. *Проблеми сучасного підручника*, 2020. № 25, С. 57–64. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-25-57-64>
3. Кодлюк Я. П., Чекрій І. І. Розробка і створення електронного підручника для закладів загальної середньої освіти (за матеріалами ЮНЕСКО). *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2021. № 81 (1), С. 46–59. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/110>
4. Пригодій М., Кільдеров Д. Соціально-психологічні аспекти створення електронного підручника. *Проблеми сучасного підручника*, 2021. № 26, 191–198.
5. Ростикус Н., Кульчицька Д. Прикладний аспект критеріїв добору ілюстративного дидактичного матеріалу у підручниках української мови та читання. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*, 2022. Вип. 36. С.151–158.
6. Лисогор Л., Павлик О., Харламова Т. Науково-методична оцінка якості сучасного підручника як показник професійної компетентності вчителя НУШ. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2020. № 2(4), С. 84–92.
7. О. Кисла, В. Коваль. Проблема підручникотворення в Україні: сучасний підручник – який він? Актуальні питання дошкільної та початкової освіти, 2022. С. 22–29.
8. Вітюк В. В. Теоретико-методичні засади формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи : дис.... доктора пед. наук : 13.00.02. Київ, 2021. 595 с.
9. Ющук І. П. Українська мова. Київ : Либідь, 2005. 640 с.
10. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2012. 288 с.

11. Омельчук С. Новаторство Івана Ющука в українській лінгводидактиці кінця XX – початку XXI сторіччя. Дивослово. №10 (739) 2018. URL: https://dyvoslovo.com.ua/archive/10_2018/statya_07/.
12. На урок. Освітній проєкт. 14 інноваційних критеріїв для відбору підручників, 2021. URL: <https://naurok.com.ua/post/14-innovaciynih-kriteri-v-dlya-vidboru-pidruchnikiv>
13. На урок. Освітній проєкт. Огляд і розбір Держстандарту мовно-літературної освітньої галузі для класів із українською мовою навчання, 18 липня 2022 р. URL: <https://naurok.com.ua/post/oglyad-i-rozbir-derzhstandartu-movno-literaturno-osvitno-galuzi-dlya-klasiv-iz-ukra-nskoyu-movoyu-navchannya>
14. Міністерство освіти і науки України. Мовно-літературна освітня галузь. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
15. Ющук І. П. Українська мова : підручник для 5 кл. закладів загальної середньої освіти. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2022. 352 с.
16. Ющук І. П. Українська мова : підручник для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2015. 296 с.
17. Ющук І. П. Українська мова [рівень стандарту]: підручник для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан. 2018. 208 с.
18. Школа української мови Івана Ющука. URL: <https://ushchuk.wordpress.com/>